

DIN ISTORICUL UNEI FAMILII DÂMBOVIȚENE

Dumitra BULEI
Georgeta TOMA

Redescoperind rolul important jucat în viața societății de către marile familii de boieri pământeni, aducem în atenția dumneavoastră mărturii documentare, bibliografice, orale despre una din familiile dâmbovițene mai puțin cunoscute, familia Corneștilor.

Deși această familie s-a bucurat de prietenia altor mari familii de boieri, unele înrudite cu ea (Androneștii, Dudeștii, Ghiculeștii, Goleștii, Romaneștii, Grecenii) și despre care există mai multe studii, despre Cornești găsim doar referiri tangențiale.

Acest fapt ne-a îndemnat să ne aplecăm studiul asupra importanței și rolului acestei familii, pornind de la prezența în colecțiile muzeului a unui fond Cornescu-Cristescu (constând din mobilier, documente, fotografii de epocă, albume, sigiliul familiei) și a colecției existente în casa ultimului descendent al familiei – doamna Gabriela Teodora Cornescu-Cristescu.

Din mărturia orală a ultimului moștenitor al familiei și din păstrarea în familie, din generație în generație, a unui inel sigilar cu emblema brâncovenească, am ajuns la concluzia că această familie are ascendență în Brâncoveanu.

Fiica domnitorului Constantin Brâncovanu, Ilinca, se căsătorește cu Șerban Greceanu, în anul 1714 și primește ca dotă moșia Cornești, din județul Dâmbovița. După căsătorie și-au adăugat la numele de Greceanu pe cel de Cornescu, de la numele moșiei primite de Ilinca drept zestre. Din această căsătorie s-a născut un fiu(I) Ioniță Greceanu Cornescu, despre care nu avem prea multe date.

Primul copil al lui Ioniță, Constantin Scarlat (Greceanu) s-a născut pe la 1760 și a avut doi urmași: Mihalache S. Cornescu și Costache S. Cornescu.

Mihalache S. Cornescu(1783-1863), licențiat în drept în Franța, cu diplomă de boierie dată de domnitorul Bibescu în 1847, era mare vornic în Divanul Țării Românești.

La fel ca și ceilalți reprezentanți ai marilor familii de boieri cărturari (Grecenii, Cantacuzinii, Văcăreștii, Bălenii, Ghiculeștii), Mihalache Cornescu a avut o bibliotecă valoroasă, din care se păstrează o parte din volume (lucrări de drept în limba franceză) în fondul constituit la muzeu și, de asemenea, piesa de mobilier ce i-a aparținut.

El este figura proeminentă a familiei sale, având contribuții atât în plan politico-administrativ, cât și cultural (prin valoroasa bibliotecă deținută).

Din relatările orale se remarcă o altă dimensiune a personalității sale, iubirea de natură și de vânătoare. La un moment dat el vinde moșia Corneasca, aflată la sud de Dragomirești, în apropierea Târgoviștei, cu clauza ca urmașii să poată vâna sitarii în această pădure.

El nu a avut urmași. A fost înmormântat la Mănăstirea Dealu. Tot aici vor fi înmormântați și alți membri ai familiei Cornescu. Astăzi mormântul nu mai există, la fel nici piatra de mormânt, care au fost profanate¹ în timpul cât la Mănăstirea Dealu a fost colonie de copii coreeni (1925-1954).

Piatra de mormânt a avut un epitaf scris de I. Heliade Rădulescu, cu ocazia ridicării monumentului funerar² în memoria sa:

„În monastiri spitale, în petre se mai ține
Din gloria străbună și din trecutul bine
Când tac faptele bune, vorbesc petrele mute.
Cu boieria țării s-a stins și-a ei virtute
Din erudiții legei, din ultimii boieri
Din viața patriarhală, din creatori averi,
Cetim aici un nume Mihalache Cornescu, născut la 1783, mort 1863“.

Pe cruce:

„Aici s-a înmormântat vornicul Mihalache Cornescu, răposat la 17 martie 1863. Acest monument i s-a ridicat spre eternă memorie de către nepotul său, colonel Ioan Cornescu“.

În februarie 1890 va fi înmormântat aici și generalul Ioan C. Cornescu. Tot aici va fi înmormântată Ecaterina (Tinculina) Cornescu în 1906.

COSTACHE S. CORNESCU, fratele lui Mihalache Cornescu (1791-1870),

licențiat în drept în Franța, mare logofăt, a deținut dregătorii importante: la 1842 a fost caimacam, la 1848 – logofăt bisericesc (Ministru al Cultelor)³. O mare parte din viață și-o petrece la conacul de pe moșia Cornești. Va fi înmormântat la biserica din Cornești, unde se păstrează mormântul și piatra de mormânt. În memoria lui, anul acesta, în cadrul manifestărilor culturale prilejuite de aniversarea a 600 de ani de atestare documentară a Târgoviștei, biblioteca comunală din Cornești a primit numele lui „Costache S. Cornescu“.

Costache S. Cornescu a avut doi fii (IV) IOAN C. CORNESCU și COSTACHE C. CORNESCU.

1. IOAN C. CORNESCU (1820-1890), primul român care a făcut studii militare în Franța, la Saumur, lângă Nantes, ofițer de cavalerie, ajunge în cele din urmă general de cavalerie.

S-a căsătorit târziu, la 52 de ani, cu Helena Albulescu (19 ani), din Familia Aristiței Romanescu (boieri craiovești), la biserica Sărindar din București, joi, 24 februarie 1872⁴. Au avut trei copii: Ecaterina (Tinculina) Cornescu, Maria (Marieta) Cornescu și Mihail I. Cornescu. Se pensionează la 1874.

Ioan C. Cornescu, la 1866, la venirea prințului Carol I în țară, era comandatul Diviziei II Teritorială Iași. A fost desemnat pentru întâmpinarea oficială a lui Carol I.

Este cunoscut în epocă gestul lui de a încălța românii pentru solemnitatea de primire a prințului. A încălțat cavaleria română „care era în opinci“ din banii proprii proveniți din vânzarea unei părți a moșiei Cornești⁵.

Este un iubitor al naturii și al artei, el manifestându-se și pe plan artistic. În acest sens amintim faptul că în casa familiei se mai păstrează lucrări de pictură realizate de acesta. A avut, de asemeni și preocupări științifice de specialitate; mărturie stând cartea „Cele trei arme întrunite sau Tactica divisionară“, apărută la București, în 1885, când era general.

Era și un pasionat al vânătorii. Relevant în acest sens este un carnețel de însemnări manuscrise, cu referiri la date, locuri de vânătoare, felul vânatului, aflat printre multele documente și obiecte rămase de la familie și păstrate cu sfințenie și dragoste de către nepoata acestuia.

2. COSTACHE C. CORNESCU, născut cu aproximație la 1820 – și se pare că mai trăia la 1906, când oferă nepotului său Mihai I. Cornescu un exemplar din „Manualul vânătorului“, a II-a ediție. A locuit la București iar timpul liber și-l petrece la conacul de pe moșia Cornești.

Are studii juridice la Paris.

În 1877 îl găsim director la Teatrul Național⁶, când Macedonski îi face o epigramă: „Domnul Cornescu va schimba multe / În locul lirei răsunătoare / Peste fațada de la teatru / Va pune cornul de vânătoare“.

Pasionat de vânătoare, Costache C. Cornescu va scrie „Manualul vânătorului“⁷, care reprezintă un îndreptar pentru cei care practică acest sport.

Fiind bun prieten și de vânătoare cu Al. Odobescu, îi încredințează spre citire și prefațare această carte. În loc de prefață, Odobescu va da literaturii române capodopera „Pseudo-Kineghetikos“ sau „Fals tratat de vânătoare“.

Un exemplar din prima ediție, cu dedicație autografă „lui Alexandru Racoviță, cu multă prietenie“ se păstrează în familie, iar un exemplar din ediția a II-a, cu dedicația: „nepotului meu Mișu I. Cornescu, 4 aprilie 1906“, îl găsim în colecția muzeului.

În prefața acestei ediții, Costache C. Cornescu, mulțumește lui Alexandru Odobescu pentru observațiile competente referitoare la unele specii de vânătoare (sturz, rațe, găinușe).

În casa familiei Cornescu se pot admira fotografiile pe tema „vânătorii de dropii“, ce au aparținut lui Costache C. Cornescu.

Era rudă și foarte bun prieten de vânătoare cu Ion Ghica, care locuia la conacul de la Ghergani.

Ion Ghica, în „Scrisori către Vasile Alecsandri“, face referiri la Costache C. Cornescu, cu care mergea la vânătoare: „Marco, mâine în zori să fii aici cu Cojesteni(moșia Cojeasca era tot a Corneștilor) și vezi dacă cumva vărul Costache o fi la Cornești, spune-i să ne găsească mâine pe Crevedia, doară om încolți lupoaicele cele fătate“.

Costache C. Cornescu se va căsători cu Elena Manu, bunica lingvistului academician Al. Rosetti.

În lucrarea sa „Călătorii și portrete“⁸, Al. Rosetti spunea: „Elena C. Cornescu⁹, bunica mea după mamă, era fiica lui Ioan M. Manu și a Anei Manu, căreia I. H. Rădulescu i-a dedicat poezia *Sburătorul* (un obișnuit al casei). Prietenă și corespondentă cu maica Smara, iubitoare a folclorului și a artei populare, va înființa societatea „Furnica“ – societate de promovare și valorificare a artei populare.

Anual, societatea „Furnica“ organiza o expoziție de obiecte, stofe și broderii țărănești, la Ateneul Român.

Atunci, în tot timpul cât expoziția rămânea deschisă, domnea o mare agitație în casa bunicii mele. Ca și boierii Golești, cu care familia ei era înrudită, Elena Cornescu era reprezentanta unei clase de oameni luminați¹⁰.

O fotografie a acesteia, în costum național, se află în holul muzeului din Golești.

Mormântul familiei Costache C. Cornescu se află în cimitirul Bellu din București.

Ioan C. Cornescu a avut urmași pe: (VI)

I. ECATERINA (TINCULINA) CORNESCU (1872-1899), care a studiat la Paris, la Academia de Belle Arte, secția goblenuri. Moare în timpul studiilor (1899), în capitala Franței, unde este înmormântată până la 1906, când va fi adusă în țară și pusă în cripta de la M. Dealu. În casa ultimului descendent al familiei Cornescu se păstrează, la loc de cinste, două goblenuri realizate de aceasta, fotografii și, de asemenea, dormitorul Tinculinei¹¹.

2. MARIA (MARIETA) CORNESCU, despre care știm puține lucruri. A fost căsătorită cu un ofițer de cavalerie – Roiu.

3. MIHAI (MIHALACHE, MIȘU) I. CORNESCU (1876-1954) licențiat în Drept la Sorbona, își dă teza de licență în 1897, cu „Drepturile femeii“.

După terminarea studiilor, îl găsim judecător la Găești, unde va fi primar la 1907. În timpul răscoalei țăranilor din acel an, se situează de partea acestora, contribuind efectiv la evitarea ciocnirilor sângeroase.

În timpul războiului va fi mobilizat la Bușteni, iar în 1917 îl găsim la Iași, îndeplinind funcția de comandant al Gării. După război se va retrage la Târgoviște și va practica avocatura până în 1921, când va ocupa fotoliul de prefect de Dâmbovița, din partea Partidului Conservator Democrat al lui Tache Ionescu. După dizolvarea partidului se va înscrie în Partidul Țărănesc al lui Ion Mihalache, apoi în 1927, odată cu înființarea filialei P.N.Ț. condusă de Cezar Spineanu, îl găsim printre membrii acestuia.

Va activa în PNȚ devenind senator de Dâmbovița în 1929 și în 1931. În această perioadă sunt cunoscute eforturile de readucere pe tronul României a regelui Carol al II-lea, activitate care i-a adus numele de Mișu. În acest sens a întreținut corespondență cu Carol al II-lea, vizitându-l de mai multe ori la Paris.

Trebuie să amintim discursul său din 10 mai 1929, ținut la Biserica Mare Domnească din Târgoviște cu ecou în presa vremii¹² și cu repercusiuni în statutul său de membru al partidului¹³.

Revenirea regelui nu a adus beneficii familiei Cornescu. Singura dată când Mișu Cornescu a intervenit la rege, a fost pentru o cauză obștească: funcționarea în continuare la Târgoviște a „Liceului de fete – Carabela“.

Și-a continuat meseria de avocat până în 1931, când devine senator de Dâmbovița, sub guvernul Iorga (din această perioadă se păstrează în colecția familiei „Albumul parlamentar“ 15 iunie 1931), după care va reveni la avocatură.

După venirea regimului comunist la putere va rămâne în țară, la Târgoviște, ca un bun român-patriot, calități dovedite de întreaga lui viață și activitate, exercitându-și meseria de avocat în special în folosul celor mai nepăstuiți oameni.

Va suporta rigurile regimului, fiind arestat, percheziționat, supus interogațiilor, recheziționându-i-se în această perioadă o parte din casă și fiind pensionat obligatoriu.

Va muri la 29 septembrie 1954, plin de amărăciune, după o viață dedicată democrației, apărării instituțiilor reprezentative ale statului (regalitate, biserică, parlament, justiție, învățământ).

Pasionat de natură și vânătoare ca și înaintașii săi, va fi membru activ al societății „Sitarul“ din Găești, „Vânătorul“-București, va colabora la „Revista Vânătorilor“, publicație a Uniunii Generale a Vânătorilor din România, cu studii complete în materie de vânătoare: „Dropia (Struțul de Europa)“.¹⁴

În acest spirit, al dragostei pentru frumusețile naturii și-a educat și pe unicul copil (d-na Gabriela Teodora Cornescu Cristescu), ducându-l pe muntele Leaota încă de la o vârstă fragedă.

În 1915 se căsătorește cu ECATERINA(III) DUDĂU(1890-1961), care venea dintr-o familie înrudită – pe linie maternă – cu cea a Androneștilor: era nepoata Maicii Smara. În această calitate va reuși să se înscrie la Institutul Oteteleșeanu, la București. Va urma 2 ani în atelierul de covoare și pirogravură¹⁵, obținând diplomă de absolvire la 22 iunie 1910.

În 1911 participă la Concursul și expoziția națională la de Târgoviște obținând diplomă și medalia de autor pentru țesături¹⁶.

Va face și studii de artă dramatică în cadrul Conservatorului de Muzică și Artă Dramatică din București, pe care-l va absolvi în 1914, când este menționată într-un articol din revista: „Minerva literară ilustrată“¹⁷, iar activitatea sa artistică va fi remarcată de însuși Rebreanu.

După absolvirea Conservatorului pleacă, împreună cu sora sa, Elena Dudău¹⁸,

(care locuia în casa de pe N. Bălcescu colț cu str. Muzeului) pentru specializare la Paris.

Începutul războiului o găsește în Elveția, când granițele se închid. Va sta trei săptămâni la Smirna, de unde va fi adusă în țară de către tatăl său, Stelian Dudău.

În timpul războiului, fiind la Iași, va contacta un tifos exantematic, din care scapă ca printr-o minune, ajutată de medicii francezi, aflați în misiunea generalului Berthelot, dar rămâne cu sechele¹⁹, surzind și neputând să-și mai practice meseria de actriță.

De la aceasta se păstrează o serie de documente, fotografiile, piese pirogravate de mobilier, chiar și o icoană dăruită de I. Slavici care era directorul Institutului Oteteleșeanu, în perioada studiilor acesteia la București.

Mormintele familiei Mihail I. Comescu se află în Cimitirul Central din Târgoviște.

IV. GABRIELA TEODORA CRISTESCU-CORNESCU (9 martie 1917-la Iași).

Studii:

Între 1928 – 1936 – Liceul de fete Carabela, Târgoviște.

1936 – 1940 – Facultatea de Drept, București.

1936 – 1938 – (în paralel cu Dreptul) Facultatea de Filosofie, cu prof. Nae Ionescu.

1936 – 1937– (în paralel cu Dreptul) Arta Dramatică, Secția Tragedie, cu Ioan Manolescu.

1940 – după absolvirea Facultății de Drept, timp de 6 luni, urmează cursurile de stenodactilografie (funcționează la Loteria Națională).

1938 – se înscrie la cursurile de drept comparat de la Perugia, în Italia, care durau trei ani, cu convocări anuale de două luni. Aceste cursuri nu vor fi finalizate din cauza războiului.

D-ra GABRIELA TEODORA CORNESCU, după absolvirea Facultății de Drept, în 1940, este avocat stagiar la baroul de Dâmbovița, ca secretară a avocatului Mișu Comescu. În paralel va avea ore la liceul comercial din oraș, unde va preda stenodactilografia (cursuri făcute în cadrul Facultății de Drept, cu Henri Sthal).

În 1942 o găsim la București, la Președinția Consiliului de Miniștri, iar apoi la Ministerul Agriculturii.

În 1945 se căsătorește cu căpitanul de cavalerie Andrei Cristescu, pe care-l cunoscuse din 1938, cu care va avea doi copii:

MUGUR MIHAI CRISTESCU – inginer CFR

VIOREL CRISTESCU – ofițer

După căsătorie se vor muta la Târgoviște și vor locui în casa cumpărată în 1921, de bunica Hélène Cornescu, unde locuiește în prezent doamna GABRIELA TEODORA CORNESCU CRISTESCU, cu fiii acesteia.

Până în 1949 va funcționa la Asigurări Sociale (cu calcularea ajutoarelor bănești de boală), iar după desființare va fi trimisă la Forțele de muncă și va primi, pe rând, servicii necorespunzătoare studiilor sale juridice:

– depozitul de vinuri Târgoviște MAT – de la Podul Mihai Bravu (1949 – 1963);

– Fieni – Oficiu Juridic – economist cu „disciplina contractuală“;

– Vinalcool Târgoviște – Șefa Serviciului Plan (1969 – 1972);

– la Steaua Electrică (1963 – 1969).

La 55 de ani își cere pensionarea.

NOTE

1. Informație orală de la Gabriela Cristescu.

2. De către nepotul său, Ioan Cornescu.

3. Ion Ghica, *Scrisori către V. Alecsandri*, Nicu Bălcescu.

4. Datele de pe invitația de nuntă, din colecția familiei.

5. Confirmarea Băncii Naționale pe ordinul dat de Divizia II Teritorială.

Document aflat în colecția familiei.

6. *Revista de altă dată*, Ed. Meridiane, București, 1973, p. 123.

7. București, Imprimeria Statului, Ediția princeps, 1874.

8. Edit. Sport-Turism, 1983, p.228.

9. În colecția muzeului se păstrează un album de cusături românești adunate de ea.

10. Al. Rosetti. „Note din Grecia. Diverse. Cartea albă“, Edit. Minerva, București, 1970, prefață de Liviu Călin, p. 291.

11. Mobilier din lemn de lămâi pictat: pat, noptiere, garderobă.

12. „Cazul de la Târgoviște“, în ziarul „Lupta“ din 15 mai 1929.

13. Va fi exclus, dar i se va păstra imunitatea parlamentară.

14. „Revista Vânătorului“, nr. 4, București, 1925.

15. Școala de Arte Frumoase din București, al cărei director era D. Mirea, iar maestră croitoreasă E. Aslan, mama celebrei specialiste în geriatric Ana Aslan.

16. Colecția muzeului posedă costumul național cu care s-a fotografiat în 1913.

17. „Săptămâna teatrală. Examenele conservatorului de Artă dramatică: absolvenți și absolvente. Din clasa doamnei Romanescu, suplinitor D. Soseanu, pot fi menționate domnișoarele Stenuleanu și Dudău, care promit“...

18. Ea a înființat prima Școală de sericicultură din Târgoviște.

19. Din cauza surdității n-a mai putut profesa meseria de actriță.

QUELQUES MOTS SUR L'HISTOIRE D'UNE FAMILLE NÉE AU DÉPARTEMENT DÂMBOVIȚA

RÉSUMÉ

Une famille qui a son origine dans la ligne de Brâncoveanu d'une vieille tradition est la famille de boyards – Cornescu.

Apparentée avec les importantes familles roumaines, Andronescu, Dudescu, Ghica, Romanescu, Greceanu, cette famille a donné au pays des illustres hommes politiques, des ingénieurs, des avocats et même des artistes.

On présente des descendants du premier Cornescu – Ioniță Greceanu Cornescu, avec des dates sur son évolution spirituelle et matérielle. On a fait connue la structure de la collection Cornescu, qui se trouve dans le patrimoine du musée de Târgoviște. Cette collection a pris naissance par la bienveillance d'une des survivante de la fameuse famille – Gabriela Teodora Cornescu – Cristescu.